

MIŠLJENJE

po Zahtjevu Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine na Prijedlog Analize tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne mobilne mreže, veleprodajni nivo, a vezi sa definisanjem relevantnog tržišta i procjenom značajne tržišne snage operatora na relevantnom veleprodajnom tržištu

Sarajevo
januar, 2017. godine

Broj: 01-26-7-032-2/16
Sarajevo, 24.01.2017. godine

Na osnovu člana 25. stav (1) tačka f) Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09), a po Zahtjevu Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine, Mehmeda Spahe 1, 71 000 Sarajevo, zaprimljenom dana 22.12.2016. godine pod brojem: 01-26-7-032-1/16, Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovina, na 138. (stotridesetosmoj) sjednici održanoj dana 24.01.2017. godine, donijelo je

MIŠLJENJE

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Konkurencijsko vijeće) je dana 22.12.2016. godine pod brojem: 01-26-7-032-1/16 zaprimilo Zahtjev Regulatorne agencije za komunikacije Bosne i Hercegovine, Mehmeda Spahe 1, 71 000 Sarajevo (u daljem tekstu: Regulatorna agencija za komunikacije ili Podnosilac zahtjeva) kojim se traži mišljenje na Prijedlog Analize tržišta završavanja (terminacije) poziva u individualne mobilne mreže, veleprodajni nivo (u daljem tekstu: Prijedlog Analize), a u vezi sa definisanjem relevantnog tržišta i procjenom značajne tržišne snage operatora na relevantnom veleprodajnom tržištu.

Regulatorna agencija za komunikacije u Zahtjevu je navela da obavještava Konkurencijsko vijeće da su javne konsultacije na Prijedlog Analize otvorene do 20.01.2017. godine i da u skladu sa potpisanim Sporazumom o saradnji na području konkurencije na tržištu telekomunikacijskih usluga i članom 3. Pravila 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija ("Službeni glasnik BiH", br. 85/11) traži mišljenje u vezi sa definisanjem relevantnog tržišta i procjenom značajne tržišne snage operatora na relevantnom veleprodajnom tržištu.

Podnosilac zahtjeva navodi da je Pravilom 54/2011 o analizi tržišta elektronskih komunikacija (u daljem tekstu: Pravilo 54/2011) utvrđena lista relevantnih tržišta koja su podložna prethodnoj regulaciji i za koje se vrši analiza, a prema preporuci Evropske komisije o relevantnim tržištima, Regulatorna agencija za komunikacije je pristupila provođenju drugog kruga analize Tržišta poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama (terminacija poziva), veleprodajni nivo (Tržište 7/2007), za period 2012-2015. godine.

Regulatorna agencija za komunikacije je u Prijedlogu Analize definisala relevantno tržište u dimenziji usluga i u geografskoj dimenziji, te odredila operatore sa značajnom tržišnom snagom (SMP) i propisala im regulatorne obaveze u skladu sa nalazima provedene analize i Pravilom 54/2011.

Konkurencijsko vijeće je u skladu sa traženim mišljenjem razmotrilo Prijedlog Analize u kojem se u bitnom navodi slijedeće:

Regulatorna agencija za komunikacije u cilju osiguranja uslova za razvoj konkurencije na tržištu elektronskih komunikacija u Bosni i Hercegovini, pristupila je aktivnostima na provođenju analize tržišta vodeći se smjernicama nadležnih institucija Evropske unije u pogledu analize tržišta u oblasti elektronskih komunikacija, a u skladu sa Zakonom o komunikacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 31/03, 75/06, 32/10 i 98/12) i Pravilom 54/2011.

Osnovni cilj analize tržišta je da se utvrdi postoji li na određenom relevantnom tržištu efektivna konkurencija ili na tom tržištu postoji operator ili više operatora koji imaju značajnu pojedinačnu ili zajedničku značajnu tržišnu snagu, te ako se utvrdi da na tržištu postoje operatori sa značajnom tržišnom snagom, utvrđuju im se regulatorne obaveze u skladu sa Pravilom 54/2011.

Predmet analize je tržište poziva koji završavaju u individualnim mobilnim mrežama (terminacija poziva) – veleprodajni nivo, s tim da je Regulatorna agencija za komunikacije prvi krug analize tržišta terminacije poziva u individualne mobilne mreže provela za period 2009-2012. godine, tako da je predmet drugog kruga analiza tržišta terminacije poziva u individualne mobilne mreže na veleprodajnom nivou period od januara 2013. do decembra 2015. godine.

U procesu drugog kruga analize navedenog tržišta, Regulatorna agencija za komunikacije je izvršila definisanje relevantnog tržišta. Na osnovu podataka dostavljenih od operatora izvršena je procjena postojanja operatora sa značajnom tržišnom snagom, te su predložene mjere koje je potrebno nametnuti proglašenim operatorima sa značajnom tržišnom snagom.

U Prijedlogu Analize definisana su tri relevantna tržišta završavanja poziva (terminacija poziva) u individualnim mobilnim mrežama:

1. Tržište terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu privrednog subjekta BH Telekom d.d. Sarajevo, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište);
2. Tržište terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu privrednog subjekta JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište);
3. Tržište terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu privrednog subjekta Telekom Srpske a.d. Banja Luka, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište).

Sastavnim dijelom ovih tržišta se smatraju pozivi nezavisno od toga da li poziv završava u 2G ili 3G mreži, kao i pozivi koji započinju i završavaju u vlastitoj mobilnoj mreži operatora.

Kao geografska dimenzija usluga, zaključeno je da je čitava teritorija Bosne i Hercegovine geografsko tržište za utvrđeno relevantno tržište.

Regulatorna agencija za komunikacije, imajući u vidu jedan od svojih osnovnih ciljeva, u smislu regulacije tržišta elektronskih komunikacija u BiH, te osiguranja i podsticanja razvoja tržišne konkurencije, u ovom krugu analize relevantnog tržišta osvrnula se na prepreke koje se javljaju u tom pogledu, te označila potencijalne prepreke koje bi se mogle pojaviti, u odsustvu regulacije, na relevantnom tržištu, kao i na povezanom maloprodajnom tržištu.

Na osnovu kriterija potrebnih za procjenu operatora sa značajnom tržišnom snagom, Regulatorna agencija

za komunikacije utvrdila da su tri mobilna mrežna operatora operatori sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu:

1. BH Telekom d.d. Sarajevo je operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište);
2. Telekomunikacije RS a.d. Banja Luka je operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište);
3. JP Hrvatske telekomunikacije d.d. Mostar je operator sa značajnom tržišnom snagom na tržištu terminacije poziva u vlastitu javnu mobilnu telefonsku mrežu, nezavisno od mreže u BiH u kojoj je poziv započeo (veleprodajno tržište).

Konkurencijsko vijeće je nakon pregleda i analize podataka iz Prijedlog Analize, a u skladu sa traženim mišljenjem, utvrdilo slijedeće:

Regulatorna agencija za komunikacije u okviru svojih nadležnosti primjenjuje prethodnu regulaciju i djeluje tamo gdje konkurencija nije efektivna, kako bi se ona razvila. Kod ovakve regulacije se za analizu tržišta moraju uzeti u obzir postojeće činjenice, kao i budući faktori razvoja. U skladu sa tim se na tržištu procjenjuje buduća konkurencija i određuje da li je nedostatak efektivne konkurencije privremen ili dugoročan. Ovakva regulacija ima za cilj uspostavljanje jednakih uslova za sve operatore na određenom relevantnom tržištu. U tom smislu Regulatorna agencija za komunikacije u skladu sa Pravilom 54/2011 utvrđuje i provodi postupak analize relevantnih tržišta koja su podložna prethodnoj regulaciji, kao i postupak proglašenja operatora sa značajnom tržišnom snagom, kako je to i učinjeno u Prijedlogu Analize.

Konkurencijsko vijeće u skladu sa odredbama Zakona o konkurenciji ima isključivu nadležnost u odlučivanju o postojanju zabranjenog konkurencijskog djelovanja na tržištu Bosne i Hercegovine. U okviru svojih nadležnosti Konkurencijsko vijeće u svim svojim postupcima i to za svaki konkretan slučaj utvrđuje relevantno tržište, a u slučajevima utvrđivanja postojanja dominantnog položaja, utvrđuje i postojanje privrednih subjekata sa značajnom tržišnom snagom.

Relevantno tržište, u smislu člana 3. Zakona o konkurenciji, te člana 2. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta ("Službeni glasnik BiH", br. 18/06 i 34/10), čini tržište određenih proizvoda/usluga koji su predmet obavljanja djelatnosti privrednih subjekata na određenom geografskom tržištu. Relevantno tržište se određuje posebno za svaki slučaj, u skladu sa stavom (2) člana 2. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta.

Prema odredbi člana 4. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u proizvodnom smislu obuhvaća sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uslovima, imajući u vidu naročito njihove bitne karakteristike, kvalitet, uobičajenu namjenu, način upotrebe, uslove prodaje i cijene.

Prema odredbi člana 5. Odluke o utvrđivanju relevantnog tržišta, relevantno tržište u geografskom smislu obuhvaća cjelokupnu ili dio teritorije Bosne i Hercegovine na kojoj privredni subjekti djeluju u prodaji i/ili kupovini relevantnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uslovima i koji to tržište bitno razlikuju od uslova tržišne konkurencije na susjednim geografskim tržištima.

Dominantan položaj na relevantnom tržištu proizvoda ili usluga, u smislu člana 9. Zakona o konkurenciji, te člana 2. stav (1) Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja ("Službeni glasnik BiH", br.

18/06 i 34/10), ima privredni subjekt koji se zbog svoje tržišne snage može ponašati i djelovati u značajnoj mjeri nezavisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, kupcima, potrošačima ili dobavljačima, i na taj način ograničavati ili sprječavati efikasnu konkurenciju.

Prema odredbi člana 3. stav (1) Odluke o definisanju kategorija dominantnog položaja privredni subjekt na relevantnom tržištu proizvoda i usluga nema dominantni položaj ako nema značajnu tržišnu snagu. U stavu (2) istog člana navodi se da privredni subjekt ima značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu u odnosu na stvarne ili potencijalne konkurente, a naročito s obzirom na slijedeće kriterije: a) tržišni udjel (obim prodaje i kupovine na relevantnom tržištu proizvoda ili usluga; finansijska snaga ili proizvodni kapaciteti); b) strukture relevantnog tržišta i ekonomski odnos sa konkurentima; c) sposobnost zadržavanja cijena iznad nivoa konkurentnosti (ograničava proizvodnju i kvalitet) d) pristup izvorima nabavke (sirovinama) ili kanalima distribucije; e) nivoi vertikalne integracije relevantnog tržišta; f) ekonomski regulatori, investicijske barijere ulaska /izlaska potencijalnih privrednih subjekata na relevantno tržište; g) tehnološke prednosti, patenti, intelektualna i industrijska vlasnička prava i slična prava.

Konkurencijsko vijeće smatra da dio Prijedloga Analize za koji je traženo mišljenje, a koji se odnosi na definisanje relevantnog tržišta i procjenu značajne tržišne snage operatora na relevantnom veleprodajnom tržištu, nije u suprotnosti sa Zakonom o konkurenciji i podzakonskim propisima koji su na osnovu njega doneseni. Bez obzira na navedeno, Konkurencijsko vijeće je u obavezi da u svojim postupcima u svakom konkretnom slučaju odredi relevantno tržište, kao i privredne subjekte sa značajnom tržišnom snagom, koji kao takvi mogu imati dominantan položaj na relevantnom tržištu, a sve u skladu sa odredbama Zakona o konkurenciji i podzakonskim propisima koji su na osnovu njega doneseni.

Predsjednica

mr. Arijana Regoda-Dražić